

V EGYHÁZI TUDOMÁNYOS ÉLETRE VONATKOZÓ GYŰJTEMÉNYEK

Tartalomjegyzék:

V/a	HITTANI /TEOLÓGIAI/ VONATKOZÁSÚ IRATOK	2
V/b	SZERTARTÁSI /LITURGIAI/ IRATOK	3
V/c	SZÓNOKLATTANI /HOMILETIKAI/ IRÁSOK	4
V/d	HITOKTATÁSI VONATKOZÁSÚ IRATOK	9
V/e	EGYHÁZTÖRTÉNETI VONATKOZÁSÚ IRATOK	11
V/f	LELKIPÁSZTORI MŰKÖDÉSRE VONATKOZÓ IRATOK	20
V/g	EGYÉB EGYHÁZI VONATKOZÁSÚ IRATOK	21
V/h	OKLEVELEK KITÜNTETÉSEK, ÉRMEK	22
V/i	TÉRKÉPEK	23
V/j	AJÁNDÉK	24
V/k	ÉLETRAJZOK, LESZÁRMAZÁSI TÁBLÁZATOK	30
V/l	TUDOMÁNYOS PÁLYÁZATOK	32

V EGYHÁZI TUDOMÁNYOS ÉLETRE VONATKOZÓ GYŰJTEMÉNYEK

Az alábbiakban részletezett gyűjteményanyag tartalma: hittani /teológiai/ vonatkozású iratok, szertartási /liturgiai/ iratok; szónoklati /homiletikai/ iratok; hitoktatással kapcsolatos iratok, egyháztörténettel kapcsolatos iratok; lelkipásztori működés kiemelt iratai; egyéb egyházi vonatkozású iratok; oklevelek, kitüntetések, érmék, térképek, ajándékok, életrajzok és leszármazási táblázatok, tudományos pályázatok. A gyűjtemény a jövőben valószínűleg gyarapodni fog, 206-ban terjedelme 28 raktári egység, azaz 2,85 iratfolyóméterből áll.

V/a HITTANI /TEOLÓGIAI/ VONATKOZÁSÚ IRATOK

1913-1964

Terjedelme: 2 doboz 0,28 ifm

<u>1. doboz</u> –	1. Unitárius konfirmáció /7 lap kivonat a tananyagból/	-
	2. „A szentháromság eredetének és kifejlődésének története” Simén Domokos azonos című könyvének átdolgozása, jegyzetanyaggal /Kelemen Miklós/ 30 lap	- 1964
	3. A „Kis Biblia” c. valláskönyv összeállításánál érvényesített valláserkölcsei, nevelési szempontok 6 lap / duplummal/	-
	4. Bibliai történetek /Benczédi Pál/ Nyomtatott, 24 oldal	- 1949
	5. A filozófia viszonya a vallás történelméhez /Györfi István tanulmánya/ Gépelte	- 1952
	6. Vallásfilozófiai jegyzet, vallástörténet /Györfi István/ Kézírással tananyag tervezet	- 1913
	7. Az unitárius nevelés a világ szüksége /Lőrinczi László munkája/ Nyomtatvány	-
	8. Középiskolai vallástanári vizsgálat. Hiányos, gépelte, 1 lap	-

	9. Hittankönyv -I-II. és V-VI. osztály - megerősítésével és kiadásával kapcsolatos levelezés, tervezetek, intézkedések és jegyzetanyag	- 1950
	10. Amstutz-Filep: 40 levél a keresztény hit tanairól	1957
	11. A Buddhizmus szellemi fellángolásai a kereszténységben. /ismeretlen szerzőtől, hiányos, gépelt/	-
	12. The place of Christ on Paulism Theology /Józan Miklós angol kézírása/	1891
	13. Keresztény hittudomány /Raffay Zsigmond/ Kézírás 160 lap	1877/78
	14. Tartalomjegyzék „A keresztény hittudomány összege az unitáriusok részéről” c. munkához /Derczi Szent-Ábrahámi/ Kézírás, 42 lap	-
<u>2. doboz</u> –	15. Orbókné Szent-Iványi Ilona jegyzete: Egyházi pszichológia	-
	16. Dr. Varga Béla: Dávid Ferenc és az unitárius vallás. /javított kefelevonat/	1979
	17. Dávid Ferenc és az unitárius vallás /kézirat/ és: A hittani jelentése /kézirat/	1979
	18. Rostás Dénes: Rendszeres teológia	1960/61
	19. Uő.: Etika	1961/62
	20. Korunk és az unitárius szellem	-
	21. Unitárius hittan /5 pld./	-

V/b SZERTARTÁSI /LITURGIAI/ IRATOK

1950-1955

Terjedelem 1 doboz = 0,003 ifm

<u>1. doboz</u> –	<u>1. tétel</u> –	Liturgia reformjának további munkálása tb. levélváltás, tervezet, istentiszteleti rend, /esketés, úrvacsora, keresztelés /(1-18)	1955-1956

V/c SZÓNOKLATTANI /HOMILETIKAI/ IRÁSOK

1865-1994

Terjedelem: 2 doboz = 0,28 ifm.

<u>1. doboz –</u>	<u>1. tétel –</u>	<u>Prédikációk</u>	
	1.	Homiletika - egyházszoneklattan vagy az egyházi beszéd elmélete /Bencze Márton/	-
	2.	Isten velünk van /Őszi hálaadó beszéd/	-
	3.	Járjatok Istenhez méltón ... /Reformáció előtti beszéd/	-
	4.	Emlékezzél meg a halottaiból feltámadott Jézusról... /Reformáció és halottak napja utáni beszéd/	-
	5.	Te pedig a hit által állsz... /Dávid Ferenc halálának 485. évfordulójára/	-
	6.	Hozd vissza a mi foglyainkat... /Ádvent előtti beszéd/	-
	7.	Dicsőség a magasságos mennyben Istennek... /Karácsonyi beszéd/	-
	8.	Vallásos unitarizmust!	-
	9.	Mit várunk 1934-ben az Unitárius Egyháztól?	-
	10.	A cselekvő unitarizmus útjai	-
	11.	Egyházi beszéd. - Vallásos rádió-félóra /Bencze Márton/	1962
	12.	Gyászbeszéd Szabó Gáborné Veress Jolán sírjánál /Bencze Márton/	1970
	13.	„Ha meghal az ember” /Dr. Paul N. Carves, ford. Gyergyay Árpád/	1978
	14.	Heering D.H. I. leideni professzor német nyelvű prédikációja Budapesten	1976.05.09
	15.	Uzoni Fosztó Gábor kolozsvári tanár-lelkész egyházi beszédei /1-33/	1865, 1869-1870
	In:	1. Uzoni Gábor	
		2. Valamit akartok azért...	
		3. Az élet tenger	

4. Valamit akartok azért...
 5. Úrvacsorai Ágenda
 6. Esketési beszéd
 7. Reggeli ima
 8. The XXII... /Lukács XII./
 9. Matthew VIII ... /Máté VIII./
 10. V. Mózes XXX...
 11. Lukács VII...
 12. Tudni illik...
 13. Lukács II...
 14. Újévi beszéd
 15. Egy test és egy lélek vagytok...
 16. A Keresztényi Öröm...
 17. Óh ember...
 18. És ő eltávozték tőlük...
 19. Az Imáról...
 20. Mint a megromlott...
 21. Virágvasárnapon
 22. Áldozó Csütörtök
 23. Mikor pedig...
 24. A mi segítségünk van az Úrnak nevében...
 25. Szenved-é valaki tiköztetek?...
 26. Emlékhangok Pap György felett
 27. Halotti ima és búcsúszó
 28. Halotti ima, beszéd és búcsúztató
 29. Halotti ima, beszéd és búcsúztató
 30. Halotti ima, beszéd és búcsúztató
 31. Fiatal párért ima
 32. Az élet tenger
 33. Kívánatosabb a jó hírnév nagy gazdagságoknál...
/utolsó prédikációja, Kolozsvár
1870. okt. 9. - meghalt 1870. nov. 4-én/
16. A lengyelhoni unitárizmus kifejlődése 1925
/Ferencz József /

17. Tiboldi István emlékezete
/Gyallay Domokos/ 1953
18. Vallásos félóra a Petőfi rádióban
/Bencze Márton/ 1984.01.22.
19. Vallásos félóra a Petőfi rádióban
/Kelemen Miklós/ 1984.12.23.
20. Hiszek Jézus Krisztusban
21. Egyházi beszéd, Máté 11. 28-30.
/Dr. Jakab Jenő / 1950.09.07.
22. Gyakorlati biblia-magyarázat, Máté 10. 32-42
/Dr. Jakab Jenő / 1952.08.23.
23. Angol nyelvű Dávid Ferenc emlékbeszéd
Kolozsvárott év n.
24. Dr. Csiki Gábor 1949. június 11-i beszéde, a
Budapesten 1869. június 13-án tartott első unitárius
istentisztelet emlékünnepe
25. Kelemen Miklós két beszéde 1994-ből:
1. „Ti azért így imádkozzatok”
2. Külön dossziéban: I-XX.-ig egyházi beszédek
26. Unitárius Szószék
/lelkészek prédikációi, kötve/
27. „Mélyen tisztelt Hallgatóság!”
/Dr. Borbély András/ 1953.01.11.
28. Záróbeszéd
/Pálffy Lajos/ 1953.01.11.
29. Hová lett a bethlehemi csillag? ...
/Pethő István karácsonyi beszéde/
30. Drágaköveken Isten felé
/Pethő István evangelizációs elmélkedés/
31. Mózes az örök Ember!
/Szász János elmélkedése, Magyar Rádió/ 1953.06.13.
32. És lássátok az Isten dolgait
/Pethő István/ 1953.07.12.
33. Aratásra érett tájékok...
/Pethő István/ 1953.07.26.
34. Hanem én és az Atya...
/Pethő István/ 1953.08.02.

35.	A teremtő szó. /Pethő István/	1953.10.25.
36.	Hirdesd az igét! /Pethő István/	1953.12.06.
37.	Az értelem hálaadása... /Pethő István úrvacsorai beszéd/	1954
38.	Pál és Festus. /Pethő István/	1954
39.	Teremtsünk embert. /Dr. Zsakó István beköszöntő egyházi beszéde/	
40.	Prófétasors. /Pethő István/	
41.	Unitárius egyházi beszédek . /Bajor János/	1947
42.	Öt egyházi beszéd a Hiszekegy-ről /Buzogány Kálmán/	1947
<u>2. doboz</u> –	43. Ferencz József kolozsvári unitárius püspök kéziratban megmaradt egyházi beszédei	1869
	44. Gyöngyösy Sámuel „Remény és való” c. karácsonyi egyházi beszéde	1887
	45. Ismeretlen szerző: Az imádság gyógyító ereje	1956
	46. Ismeretlen szerző: Gondolatok	1900
	47. Jakab Jenő dr. hódmezővásárhelyi lelkész egyházi beszédei	1950, 1958-1959
	48. Józán Miklós angol nyelvű egyházi beszédei	1891-1892
	49. Józán Miklós: Beköszöntő beszéd	1896.01.26
	50. Józán Miklós: Egyházi beszédei	1890-1895
	51. dr. Kiss Elek rádiós beszéde: „A magyar nemzet hivatása unitárius megvilágításban”	1944
	52. Kolozsvári teológusok egyházi beszédei	
	53. Lőrinczy Géza rádiós beszéde: „Embernek fia őrállóul adtalak én téged!”	1944.02.06.
	54. Pethő István rádiós beszéde: „Ímhol vagyok én, küldj el engemet”	1955.11.13.
	55. Simén Dániel rádiós beszéde: „Az Isten országa nem szemmel láthatólag jó el.”	1944.04.23.

56.	Williams D.G. H. prof. prédikációjának kézírata és fordítása	1979.05.20.
57.	Józan Miklós szónoklattani dolgozatai teológiai éveiből	1887-1889

2. tétel – Megemlékezések

1.	Benczedy Gergely /Tófalvi Sándor/	1962.02.24.
2.	Borbély György /Tordai Borbély Pál/	1961.02.19.
3.	Dersi János emlékezete /Nyiredy Géza/	1953.03.15
4.	Gál Kelemen igazgató /Gyulai Zoltán/	1956.07.
5.	Gelei József /dr. Csiki Gábor/	1952.05.23.
6.	Gyallay Domokos 80. születésnapjára írt vers /Tófalvi Sándor/	1960.08.30
7.	Iszlai Márton emlékezete.... /dr. Nyiredy Géza /	
8.	Józan Miklós emlékezete halálának tízedik évfordulóján	
9.	Kriza János: Vadrózsák /Megemlékezés a költő és gyűjtő születésének 150. évfordulóján Benedek Béla/	1961.06.24.
10.	150 éve született Kriza János /Nyírség, Nagy Andor/	1961.06.23.
11.	Dr. Mikó Lőrinc /dr. Lőrinczy Mihály/	1957.08.13.

3. tétel – Szószéki beszédek vázlatai

-

V/d HITOKTATÁSI VONATKOZÁSÚ IRATOK

1932-1951

Terjedelem: 3 doboz = 0,30 ifm

<u>1. doboz –</u>	<u>1. tétel –</u>	<u>Vallástanítási ügyek iratai</u>	
	1.	Vallástanítási szabályzat	1948
	2.	Szolga Ferenc hitoktató lelkész adatai	-
	3.	Tanítványok névsora /füzet/	1949-1950
	4.	Egyházi énekek tananyagához tervezet	1941
	5.	Kimutatás a gyermek istentiszteletre járó növendékekről /Koháry u./ névsor	1951
	6.	Jelentés vidéki vallásoktatásról, névsorral vm. unitárius tanoncok fővárosi jegyzéke	1942-1943, év n.
	7.	Szolga Ferenc jelentései, kimutatásai, hitoktatással kapcsolatos utazási költségei, stb.	1944
	8.	Jelentés az 1947/48. év vallástanítási eredményeiről /Szolga Ferenc/	1948
	9.	Jelentés az 1947/48. évi budapesti és szórványok lakta területek unitárius növendékeiről	1948
	10.	Jelentés az 1945-50 közötti unitárius tanulókról	1950
	11.	Bp.-i vallástanítási bizottság jegyzőkönyve	1950
	12.	Lelkészképző főiskola szervezeti szabályzat-tervezete	1948
	13.	Szolga Ferenc jelentése a nevelésügyi bizottság részére és arra hozott határozat	1948
	14.	Vallástanítási bizottság jegyzőkönyve	1950
	15.	Kimutatás az ország területén lévő vallástanítási csoportokról	1949
	16.	Énektanítási tananyag	1942-1943, 1947-1951
	17.	Tanmenet	1942-1943
	18.	Tanmenet	1950-1951
	19.	Az otthon - a család /sokszorosítás/	-
	20.	Körlevél iskolás gyermekekhez és szüleikhez	-
	21.	Kitöltetlen formanyomtatványok	-

	<u>2. tétel</u> – Vasárnapi iskola	
	Költők műveiből I-IV. kötet	1932-1933
	/A vasárnapi iskola céljaira összegyűjtött négy kéziratos kötet, Újvári László pénzügyi főtanácsos ajándéka/	
<u>2. doboz</u> –	Iván László vasárnapi iskolai anyaga	
	1. Körlevelek	1935-1938
	2. Ószövetségi tanítások és próféciák /1-7/	1933
	3. Evangéliumi történetek /1-8/	1932
<u>3. doboz</u> –	4. Az apostolok cselekedetei /1-6/	1930
	<u>3. tétel</u> – Tananyag	
	1. Újtestamentumi bibliamagyarázat /Gálfi Lőrinc/	-
	2. Iskolás gyermekekhez és szüleikhez	1949
	3. Keresztény erkölcsstan /Raffay András/	1879/80
	4. Keresztény erkölcsstan /Simó János/	1880

V/e EGYHÁZTÖRTÉNETI VONATKOZÁSÚ IRATOK

/1593/ XIX-XX század

Terjedelem: 6 doboz = 0,80 ifm.

1. doboz –

1. Az Unitárius Egyház történelme főbb vonatkozásokban
/Ferencz József püspök/
Sokszorosított kézírásos kötet, 444 lap,
Kolozsvár 1902
2. Serveto Mihály 1511-1553
/Ágoston József/
Gépelte kézirat, 4 lap
3. Vargyas ősi székely falu monográfiája
/Bencze Gyula/
Gépelte kézirat, 128 lap, 21 fénykép Balatonfüred 1945
4. Gagy unitárius egyházközség története
/Csongvai Attila/
Gépelte kézirat, 77 lap, Gagy 1964
5. Datk unitárius község monográfiája
/Dr. Szén Ernő/
Gépelte kézirat, 30 lap, jegyzetek, és egy fénykép,
év nélkül
6. Egyes erdélyi unitárius egyházközségek /51/ rövid története
Kézírásos összeállítás, 176 lap
7. A gyulai unitáriusok története 1919-1958
/József Dezső/
Gépelte kötet, 25 lap + kézírásos és gépelte jegyzet
8. Másodvirágzás, Lupény egyházközség története 1968
/Kelemen Imre/
Gépelte kötet, 142 lap
9. Képek Oklánd múltjából 1968
/Kelemen Imre/
Gépelte kötet, 193 lap, Lupény

2. doboz –

10. Dávid Ferenc
/Botár Imre- Ferencz József/
Gépelte tanulmány, 94 lap

11. Dávid Ferenc
/Botár Imre- Ferencz József/
Gévelt jegyzet, 17 lap
12. Papjaink az unitárius egyház megalapításától -
1566-tól 1630-ig
/Batár Imre/
kézzel és géppel írt tanulmány, 322 lap
13. Dávid Ferenc -Pirnát: Kritika
Gévelt, 18-81. és 11-60. lapok
14. Dávid Ferenc -
56 lapos gévelt kézirat, szerző nélkül
15. Dávid Ferencre és Servet Mihályra vonatkozó OSzK
bibliográfiai adatok
16. Emlékezés Dávid Ferencre -
46 lapos tanulmány /előadás/ 1981. 11. 15.
17. Enyedi György
/Kelemen Miklós/
Tanulmány, 39 lap füzve
18. Enyedi György unitárius püspök /1555-1597/
születésének 400. évfordulója alkalmából rendezett
ünnepséggel kapcsolatos iratok, 13 lap 1955
19. Ki volt Dávid Ferenc?
/Dr. Erdő János/
Gévelt, 14+7 lapos tanulmány
20. Disputa a teológus és a filozófus között a keresztény
vallás bizonyítatlanságáról
Írta: Christian Francken
Kolozsvár, nyomtatott, 12 lap 1953
21. Unitárius egyháztörténeti adatok
/Kozma László/
Gévelt, 252 lap
22. A „Búvópatak” c. Dávid Ferenc monográfia
/Szász János/ 2 példányú kézírata és
dr. Kathona Géza lektori véleménye
169 + 29 gévelt oldal
Veszprém, 1980. szeptember 17.
23. Szász János Dávid Ferenc életrajza, értékelésekkel
97 gévelt lap
24. Fenti alapszövege

3. doboz –

4. doboz –

25. „Kerek kő” c. Szilágyi Sándor-féle tanulmány
Kézírás, 8 oldal, 1846
26. Unitárius Egyház c. kézírásos ismertetés, 5 lap
27. Vallás- és egyháztörténeti adattár létesítésével
kapcsolatos tervek, intézkedések, 16 lap 1955-1956
28. 1848 centenáriuma
/Botár Imre/
Előadás, kézírás, 10 lap 1949
29. Nicea - Torda - Budapest
/Dr. Jakab Jenő/
gévelt, 6 lapos előadás
1954. szeptember 15.
30. Az unitárius egyházzól írt megállapítások az újabb
valláskönyvekben...
/Husztai János/
Gévelt, 8 lapos referátum a lelkész-továbbképző
tanfolyamra
1951. március 28-30.
31. Ortodox és liberális irányzatok a teológiában.
/Dr. Csiki Gábor/
Gévelt, 7 lapos
1952. március 13.
32. Dr. Borbély András elmélkedése múlttól-jövőről
Gévelt, 7 lap
1953. január 11.
33. Tiboldi István a Nyikóvidék érdemes szülötte
/Gyallay Domokos/
Gévelt, 6 lap
1953. február 15
34. Id. Abrudbányai Rédiger Gézáról
/Abrudbányai Ödön/
Gévelt, 5 lapos felolvasási anyag
1953. március 15.
35. Ádámosi emlékek
/Dr. Molnár Sándor/
Gévelt, 10 lapos felolvasási anyag
1953. április hó

36. Emlékezés a szülőföldre
/Dr. Szabó István/
Gépel, 2 oldalas megnyitó beszéd
1953. április 19.
37. Az unitárius presbiter helye és kötelességei az új világot építő életben
/Pethő István/
Gépel, 6 lapos előadási anyag
1953. június 10.
38. Igazság és Valóság
/Dr. Jakab Jenő/
Gépel, 4 lapos felolvasás
1953. június 4.
39. Dávid Ferenc tragédiája és jelentősége
/Dr. Abrudbányai János/
Gépel, 20 lapos előadás
1954. június 10.
40. Dávid Ferenc tanulóévei és Kolozsvár
/Dr. Zsakó Gyula/
Gépel, 17 lapos előadás
1954. április 8.
41. Az értelem hálaadása
/Pethő István/
Gépel, 2 lapos úrvacsorai elmélkedés
1954
42. Pestszentlőrinci összejövétel
/Nyiredy Géza/
3 oldalas záróbeszéde
1954. augusztus 1.
44. A Székelyek és az Unitárius vallás
/Dr. Szent-Iványi Árpád/
Gépel, 29 lapos felolvasás
1954. december 4.
45. Nyikómenti emlékezés
/Miklós Károly/
Gépel, 10 lapos felolvasás
1955. november 6.
46. Küküllőmenti és Háromszék unitáriusai
/Dr. Zsakó István/
Gépel, 11 lapos előadás, 1955. július 3.

47. Egyházi beszéd
/Bencze Márton/
Gépel, 7 lapos rádióelőadás
1955. február 27.
48. Dávid Ferenc követői 1592-től 1638-ig
/Bencze Márton/
Gépel, 14 lapos tanulmány
1956. április 12.
49. Orvostörténeti könyvtárban tartott előadás
/Dr. Zsakó István/
Gépel, 20 lap
50. Unitárius vallásos félóra anyaga
/Kelemen Miklós/
Gépel, 4 oldal, két példányban
1958. augusztus 3.
51. Pestszentlőrinci gyülekezetben elhangzott előadás
/Nyiredy Géza/
Gépel, 8 lap
1959. június 7.
52. Kriza János /?/
Gépel, 18 lapos előadás
1963. december 8.
53. Visszatekintés
/Beszterczey György/
Gépel, 19 lapos, 67 évre vonatkozó emlék-
összeállítás
54. A torockói tápdíjas iskola újabbkori élete
/Szentmártoni Kálmán/
Gépel, 24 lapos ismertetés
55. Evangelizációs előadás
/Gyallay Domokos/
Gépel, 5 lap
1958. december 13.
56. Az unitáriusok élete a népi demokráciákban
Gépel, 11 lapos beszámoló
57. „Hazádnak rendületlenül.” A Magyar Nép
Aranykönyve.
/Békés István/
Gépel, 2 lapos tanulmány, 3 példány

58. Dávid Ferenc emlékére.
Grafit kézírás, 5 lap
1954. október 12.
59. Toroczkó
/Dr. Zsakó Gyula/
Gévelt, 19 lapos előadás
60. Péterfy Dénes /?/
Gévelt, 22 lapos tanulmány
61. Múltunk fénye, dicsősége...
/Gyallay Domokos/
Gévelt, 4 lapos felolvasás
62. Az örökélet a vallástörténet tükrében
/Pethő István/
Gévelt, 19 lapos tanulmány
63. Aranyosrákosi Székely Sándor teológiai arcképe.
Dr. Csiki Gábor 8 lapos tanulmánya
64. Dávid Ferenc az unitarizmus hirdetője:
országgyűlésen, szószéken és sajtóban 1566-1571
/Pethő István és Bencze Márton írása/
Gévelt, 26 lap
65. Gyülekezeti összejövetelel elhangzott előadás
Hőgyes Endre utcában, gévelt 12 lap
1961. október 15.
66. Jezus redivivis /?/
Tanulmány, 3 lap, vége hiányzik
67. Botár Imre levelei Ferencz Józsefhez
1956
68. Uő.: Papjaink az unitárius egyház megalapításától
1566-tól 1630-ig és: A népi reformáció
1961
69. Uő.: Bethlen Gábor és I. Rákóczy György kora
kézírás
70. Uő.: Dávid Ferenc élete és munkája 1956
71. Bathay István Batthyány Boldizsárhoz írt levelének
/1570. december 21./ gévelt másolata
72. Heltai Gáspárról tartott előadás
/Dr. Asztalos Miklós/
1939

73. Az ariánus felekezet keletkezése /ismeretlen szerzőtől/
74. Kőröspeterdi Arany Tamás nyilatkozata - 1561. december 13. - a debreceni eklézsia előtt eretnkségéből való megtérése - 1957 - után gépelt másolat
75. Abrudbányai Ödön egyháztörténeti dolgozata /hiányos/
- 5. doboz** –
76. Ferencz József: Adatok az újabb Servetus irodalomhoz
1956
77. Uő.: Az Amerikai Univerzalista Egyház története
1960
78. Uő.: Dávid Ferenc magyarországi küzdőtársai
79. Uő.: Dávid Ferencre vonatkozó újabb kutatásokról tudósító levél
80. Uő.: De falsa et vera-ról /tanulmány/
81. Uő.: Parker and Hungarian Unitarians
1960
82. Uő.: Újabb adatok Servetus és Dávid Ferenc kapcsolatához
1956
83. Dr. Varga Béla unitárius püspök méltatása /Dr. Gergely Pál/
84. Kriza János unitárius püspök emlékezete /Győrfi István/
1951
85. A kétszer megégetett Servet Mihály /G. F. Hromusina/
1956
86. Dávid Ferenc egykorú nyomtatott műveiből fényképmásolatok /ismeretlen szerző/
87. Tárgymutató „Dávid Ferenc emléke” és Dávid Ferenc „De dualitate” c. írásaihoz
88. Józan Miklós szigorlati dolgozatai
1890
89. Uő.: The influence of Greek Philosophy...
1890

90. Uő.: Kriza János élete és működésének ismertetése
1931
91. Dávid Ferenc, XVI. századbéli korrajz VIII. része
1904
/Kanyaró Ferenc/
92. Erdélyi unitárius tanulók külföldön 1711-ig
/Dr. Kathona Géza/
93. Uő.: Problémák Dávid Ferenc antitrinitárius
tevékenységének kezdeti szakaszában /részlet/
94. Unitárius theologiai-, szépirodalmi és szakírók a
XVI-XX. században
/Kelemen Miklós/
95. Abrudbányai Szabó Samuel halálának 100.
évfordulójára
/Dr. Nyiredy Géza/
1956
96. Iszlai Márton emlékezete
/Dr. Nyiredy Géza/
1959
97. Erdélyi szombatosság
/Pákozdy Márton László/
98. Dávid Ferenc elégiája és javaslat a tordai
országgyűlés 400 éves évfordulójának
megünneplésére
/Szász János/
1966
99. Tarcsafalvy Pál mészköi lelkész feljegyzései
1857
100. Dávid Ferenc emlékezete
/Tóth György/
1929
101. A lengyel ariánusok
/Urban Waclaw/
1967
102. Dávid Ferenc tanulóévei
/Zsakó Gyula/
1954
103. Kivonatos másolatok Giovanni Pioli: Fausto Scioso
életére vonatkozó műből
/Zsakó István/ 1964

6. doboz –

104. Az 1979. május 15-19-i siklósi /kollokvium/
konferencia anyaga
1979
105. Lengyel unitáriusok Erdélyben
/Janusz Tazbir prof. /
Tanulmány
1979
106. Erasmus és az erdélyi unitáriusok
/Gerézdi Rabán/
1947
107. A „lutheránus” Dávid Ferenc - magyar és német
nyelven - valamint: Emlékezés Dávid Ferencre
/Szász János/
1981. november 15.
108. Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan
tükrében
/Iván László/ - 67 lap
109. János Zsigmond erdélyi fejedelem nyilatkozata a
lelkiismeret szabadságáról a nagyváradi
disputáción...
/Komáromy Lajos/
Egyházi Reform, 1871
110. Vallásügyi viszonyok Székelyföldön 1711-ig
/Gáspár Gyula/
1932

V/f LELKIPÁSZTORI MŰKÖDÉSRE VONATKOZÓ IRATOK

1942, 1954

Terjedelem: 1 doboz = 0,01 ifm

- 1. doboz** –
1. A gyülekezeti munkásképzés szükségessége
/megnyitó beszéd, 6 lap/ -
 2. A gyülekezeti munkás, mint családlátogató
/4 lap/ -
 3. Nagybudapesti szórványproblémák és a gyülekezeti munkás
/6 lap/ -
 4. Hiszek a keresztény Anyaszentegyházban
/10 lap/ -
 5. Magyar közös ima újévre
/Pállfy Lajos/
1 lap 1942
 6. Egy az Isten
/Fitori András/
1 lap -
 7. Kolozsvárott pályadíjat nyert Dávid Ferenc
emlékünnepegyen elmondandó egyházi beszéd és ima
szövege
/Gellérd Imre siménfalvi lelkész/
4 lap Kolozsvár, 1954. 11. 03.

V/g EGYÉB EGYHÁZI VONATKOZÁSÚ IRATOK

1843-1977

Terjedelem: 1 doboz = 0,14 ifm

<u>1. doboz</u> –	1. Misszióbizottság ülése	1955
	2. Török József tanító kézírásos műve: „Jézus Krisztus kínszenvedésének históriája” és „Oratio Jeremie Propiee”	1843
	3. Karádi Pál: „A Szt. János Mennyei Jelenésekről való hatásának magyarázása” /fotómásolat a kolozsvári eredetiről/	1919
	4. Unitárius válóperekről /6 lap/	1882
	5. Kijegyzések Kriza János költő-püspök leveleiből 1864	1870-1874
	6. Unitárius vonatkozású dokumentumok, cikkek /Gyűjtötte: dr. Szén Ernő/	-
	7. Ismeretlen szerző: Unitárius vonatkozású lexikális adatok /hiányos/	-
	8. Ismeretlen szerző: Unitárius lexikon vázlata	-
	9. Kálnoki Kis Géza: Hogyan lettem unitárius és miből áll az én unitáriusságom	1977
	10. Mikó Lőrinc: Az Erdélyi Unitárius Vallásközösség igazgatási rendszere	1931

V/h OKLEVELEK KITÜNTETÉSEK, ÉRMEK

1841, 1901

Terjedelem: 1 doboz = 0,14 ifm

/A doboz tartalma három bekeretezett kitüntetés/

1. Prof. Kovács János részére Corvin Mátyás emlékülés emlékére adott irat
/Walter Crane aláírással/ London, 1901. július
2. Ferencz József püspök oxfordi kitüntetése
3. Kriza Jánost a Nemzeti Tudományos Társaság levelező tagjává nevezi ki
I. Ferenc király Pest. 1841. szeptember 3.

V/i TÉRKÉPEK

1908, 1915, 1919-1934, év nélkül

Terjedelem: 2 keretezett kép, 1 album, 1 tekercs, 1 dosszié = 0,14 ifm.

1. -	A magyarországi unitárius egyház A magyarországi unitárius egyház anya,- társ- és leány- egyházközségei 1930. évi térképszerű ábrázolása /album/	1919-1934
2. -	Budapest székesfőváros egész területének térképe Nyomtatott, 38 x 48 cm, 65 szelvény, tokban	1908
3. -	Carte Etnografique Des Pays Danubiens Nyomtatott, színes, 42 x 56 cm, keretben /Az Unitárius Könyvtárban, falon/	
4. -	Európa 1920-ban Nyomtatott, színes, 42 x 56 cm, keretben /Az Unitárius Könyvtárban, falon/	
<u>5. dosszié:</u>		
	1. Vásárosnamény	
	2. Politische Übersicht von Russland /Oroszország politikai áttekintő térképe/ Nyomtatott, színes, 1 lap /Dr. Karl Peucher/	1915
	3. Ägypten und Nillädern /Nyomtatott színes /Karl Mader/ 1 lap	-
	4. England und die französisch-belgischen Kanalküsten /Nyomtatott, színes, Flemming, 1 lap/	-
	5. Königreich Italien Nyomtatott, színes /F. Handtke/, 1 lap	-
	6. Pilis hegység Nyomtatott, színes /M. kir. Állami Térképészet/ 1 lap	-

V/j AJÁNDÉK

XVIII-XX. sz.

Terjedelem: 6 doboz = 0,60 ifm.

1. doboz –

1. „Elő-értekezés. Az Erdélyben lakott népek vallásaikról eredetüktől kezdve a XVI. századig” c.
Nyomtatott kötet, 1839
Dr. Tóth György ajándéka
2. Kovács Miklós személyi iratai - 1940-1941
Kovács Nóra ajándéka
1940-1941
3. Ún. „Dabas-hagyaték”
Halmágyi János marosvásárhelyi esperes 1994-i
ajándéka
4. „A Keresztény Egyház története”
Kézírtásos kötet, év nélkül
Tordai Ereős Borbély Sándor ajándéka
5. „Az Angliai Unitáriusok Hitének, Históriajának, s
jelenlévő, vagy mostani állapotjának, rövid kitétele vagy
/ki magyarázása/” c. kézírtásos kötet
1821, 1825
Ismeretlen ajándékozótól
1821, 1825
6. Samuel Przyrkowski-émlékplaket
A rakowi /Lengyelország/ áriánus múzeum
igazgatójának Tadeusz Bernatnak ajándéka
7. „Papp Lajos” /„Ego”/-féle főleg humoros versek, egy
kréta rajz-portré és két fénykép, 1968-1969
Ismeretlen ajándékozótól
8. „A Laborfalvi Unitárius Ecclesia, jegyzőkönyvek
1800-1858”
Kézírtásos kötet
A Magyarországi Levéltár ajándékozta
illetékességből 2000-ben
9. Ferencz József kolozsvári unitárius püspök levele
1918. június 3.
Ismeretlen ajándékozótól
10. „Magyar éjszakkeleti vasút” katonai körözüvénye
Bp. 1878. június 15. - eredeti kézírás
Ismeretlen ajándékozótól

11. „Sorboti opera” - 1695
/2 lap fénymásolat, 2 negatív/
Ismeretlen ajándékozótól
12. Az unitárius egyház történelme főbb vonásokban
1896. augusztus 24.
Kézírásos, 457 lapos kötet
Dr. Ferencz József püspök ajándéka /1991.
március 19./

2. doboz –

13. Úti képek - Afrikai, francia, német, olasz és spanyol tájkép-, népviselet-, műalkotás-fotók, 82 db
1886-1890
Dalmady Zoltánné Putnok Eszter ajándéka.
Az eredeti tulajdonos Förszter Lajosné Telszky Stefánia volt.

3. doboz –

14. Bronz érmék: Dávid Ferenc, Balázs Ferenc, Iván László Vásárosnaményből - 12 db
Felhős Szabolcs beregi szórvány-gondnok ajándéka

4. doboz –

Ismeretlen ajándékozótól: /1-3. tétel/

1. tétel – **Erdélyi iratok** /kézzel írt, vagy gépelt szöveg/

1. Ács István és neje Kún Ágnes családi anyakönyvi kivonatai – 1824, 1847, 1864, 1866
2. Szentiványi Sándor nyugdíj-határozata, 1917
3. Geley Árpád életrajzi adatai
4. Dr. Kovács Lajos megnyitó beszéde a Tordán tartott emlékfőtanácson /újságkivágat/
1993. január 13.
5. Ferencz József püspök levele Kökössy Mihály tordátfalvai unitárius lelkészhez, tervezett házasságkötése tárgyában, ugyanis a menyasszony nem unitárius, 1906
6. Dr. Kiss Elek EKT társelnök, egyházi főjegyző, püspökhelyettes beszámolója az 1941. január 12-én Kolozsvárott tartott rendkívüli főtanácsi ülésről
7. Püspökválasztás, 1941. május-június
8. Bathay István Batthyány Boldizsárhoz írt levele az Erdélyben terjedő új vallásról
Veszprém, 1570. december 21.
Gépelt másolat
9. A tudomány határánál c. felolvasási anyag
1921. július 11.

10.	Mikó Lőrinc: Az erdélyi unitárius vallásközösség igazgatási rendszere, 1931	
11.	Unitárius Jövendő jegyzetei	1939-1942
12.	Jövendő c. folyóirat	1937
13.	„Vándordalok” - kézzel írt versek ismeretlen lejegyzőtől	
14.	„Régi /1787/ énekeskönyvünk dallamai”	1806
15.	Aradi egyházi énekek /1 lap/	-
16.	Kolozsvári konfirmálók /1 lap/	1900
17.	Kolozsvári unitárius gimnázium volt érettségizett diákjai bejelentik 1890. március 15-ére tervezett iskolai összejövetelüket	1880. június 30.
18.	Abásfalvi, vargyasi és oklándi templom leírása	
19.	Polgári törvénykönyv magyarázata Német, kézírás, kb. XVIII-XIX. század	-
20.	Cím nélküli, rövid, kézzel írt színmű	-
21.	Levelek	1903-1944
22.	Meghívók, felhívás: szabadkőműves vándorgyűlés, rendezvényi meghívók, Arad és aradvidéke templomépítésre, valamint a Berdebizottság jótékony célú felhívása	1903-1914
23.	Molnár Dávid tanár könyvtári jegyei	1920
24.	Adományok:	
	1. Budapesti imaházra	1880-1884
	2. Kolozsvári unitáriusok részére az észak-amerikai unitáriusok pénzadománya	1892
	3. Bodolay Károly adománya	1854
25.	Vegyes gazdasági jellegű iratok	1862, 1938, 1943

2. tétel – Erdélyi és budapesti nyomtatott iratok

1.	Salamon Ferenc cikke a megyei és városi levéltárakról	XIX. sz.
2.	Kolozsvári újságkivágatok	kb. 1876
3.	Erdély c. folyóirat	1905
4.	A gyakorlati mezőgazda	1876. szeptember 20. 1878. december 20.
5.	Képes Néplap	1874. június 14.
6.	Pesti Napló	–

7. Szombati Lapok

1872. december 7.

1873. január 4., 11., 18., 25.

február 1., 8., 15., 22.

március 1., 8., 15., 22., 28.

április 5., 12., 19., 26.

május 3., 10., 17., 24., 31.

június 7., 14., 21.

5. doboz – 3. tétel – Torockói iratok:

1. Egyházi anyakönyv /1754-1772/ kézzel írt másolata	1932
2. Lélekszám kimutatás /A-T/ conscriptio	1726
3. Torockói iskola protocolluma	1793
4. Pénzügyi kimutatás	1855
5. Úrbéri összeírásból kijegyzések	1820
6. Hunyad megyei települések úrbéri összeírásaiból kijegyzések	1820
7. Gyűjtés Torockón a kolozsvári unitárius templom fenntartási költségeihez. Kriza János püspök kézzel írt levele	1869
8. Csegezy Mihály tordai felügyelő gondnok felszólítja Zsakó Istvánt, hogy a Torockón tartandó zsinat költségeihez járuljon hozzá. Mellékelve a 10 frt-os postai feladóvevény	1891
9. Szentmártoni Kálmán ismertetése: A torockói tápdíjas iskola újabbkori élete /33 lap/	1953
10. Raffaj Zsigmond unitárius lelkész kijegyzései a verespataki anyakönyvekből /hiányos évek!/ 1789-1847	1789-1847
11. Sebes Pál torockói igazgató-tanár sk. köszöntő verse Gál Mózeshez	1824
12. Egyes Ferenc tanító/segédpap levele Zsakó István selmecebányai bányászati akadémiai hallgatóhoz	1864
13. Jakó Zsigmond-Valentiny Antal ismertetője: A torockószentgyörgyi Thorotzkay család levéltára Zsakó Gyula kijegyzései	1942/43
14. Benczédi Gergelyre /1839-1906/ és fiára Benczédi Lőrincre /1876-1895/ vonatkozó naplófeljegyzések, Zsakó Gyula kijegyzései	1932

4. tétel – Nagy Sándorné ajándéka

Nagy Sándor /Ürmös, 1912 - Bp. 1980/ énekvezér,
a Honvéd Művész Együttes tagja, aki Székely-
keresztúron, majd Budapesten a Zeneakadémián tanult, a
budapesti egyházközségben kántori szolgálatot végzett,
palást-viselési joggal és tisztelendő címmel ruházta fel az
egyház. - A 24 db irat munkásságával kapcsolatos.

1936-1971

5. tétel – Szalók József /Orosháza/ ajándéka

„Áldott az egy igaz Isten”

1953. szeptember 20.

6. tétel – Tófalvi Sándor ajándéka

/TS néprajzos, Korond 1899 - Budapest 1988/

1. Föld alatt is nyílnak virágok...
2. Európai körútjáról összeállítás
3. Tófalvi János emléke
4. Halasy Márta dolgozata
5. Grafikák: Dávid Ferenc utolsó napjai
János Zsigmond fejedelemmé választása
A tordai hasadék

7. tétel – Vandoczi Domokosné ajándéka

1. Róoz Gyula /Rothmann/ keresztlevele	1882
2. Köntés Mózes és Tamási Julianna házasságlevele	1868
3. Köntés Zsuzsanna keresztlevele	1876
4. Németh Bálint és Köntés Zsuzsanna házasságlevele	1900

8. tétel – Lőrinczné Kelemen Ildikó ajándéka

Az Erdélyi Múzeum Egyesület 1943. szeptember 7-i
vándorgyűlésén készült összefoglaló vélemények

6. doboz – 9. tétel – Gyurka Botond ajándéka

1. Az erdélyi Oklánd járás szociográfiai adatai,
településenkénti területi összeírása,
Oklánd és Homoród járás rajzolt térképe 1941
2. CD - R 80: Csurka-írások

10. tétel – Markóné Simandy Tóth Berta ajándéka:

1. 2 db gyászjelentés: R. Filep Imre és Pethő István lelkészek
2. Imakönyv
3. Unitárius évkönyv, 1936
4. A végzet és szabad akarat viszonya Sophokles drámáihoz
5. Literatura. Beszámoló a szellemi életről
6. Az unitárius kollégium hangversenye
1906. január 13.-án /műsor/
7. Unitárius Élet, 1960. február
8. Ua. 1969. január-február
9. Ua. 1978. november-december
10. Ország-Világ, 1990. november 7.
11. Magyar Nemzet, 1997. április 19.

11. tétel – Gyurka Botond ajándéka

1. A kolozsvári unitárius kollégium konviktusának szervezete

12. tétel – Gyurka Botond ajándéka

1. Gyurka László emlékére – 2 db – és gyászjelentés
2. Dávid Ferencz szobráról készült fénykép
3. Kriza János püspök arcképe
4. „Szerződés az unitáriusok kolozsvári főtanodájában 1891-ben végzett VIII. gym. oszt. tanulók között”
- kézírás, eredeti aláírásokkal
5. Gyászjelentések:
Balázs Ferencz unitárius lelkész,
dr. Boros György unitárius püspök,
Fejérvári Béla fodrászmester,
báró Feilitzsch Artur és neje,
kilyéni Ferencz József unitárius püspök,
Gyurka László mérnök,
dr. Hámorszky Oszkár főorvos,
Kelemen Lajos egyházi főgondnok,
Kiss Károly református tanító,
özv. Lőrinczy Gergelyné,
Molnár Albertné,
Müller Gyula kefégyáros,
Nagy Samu unitárius lelkész,

özv. Osztián E. Mártonné,
Pálffi Károly unitárius lelkész,
dr. Tavaszy Sándor református teológiai tanár.
Megjegyzés: A gyászjelentések kiemelve,
elhelyezve a VIII / K - 5-6.
dobozban.

13. tétel – **Gergely Sándor ajándéka: /2008/**
Beke György: „Koós Ferenc életem és emlékeim” c.
kötetéből készült fénymásolatok

V/k ÉLETRAJZOK, LESZÁRMAZÁSI TÁBLÁZATOK

XIX-XX. század

Terjedelem: 1 doboz = 0,02 ifm.

- 1. doboz** –
1. Botár Imre (iratok) /1880. december 3. - 1999. június 27./
 2. Pecz Samu (iratok) /1854. március 1. - 1922. szeptember 1./
 3. Szén Mihály (iratok) /1881-1970/
 4. Sütő Nagy László (iratok) /1894-1978/
/Az összeállítást fia, ifj. Sütő Nagy László adta át/
 5. Gyergyai Krisztina és Füzi János leszármazói
 6. M. Szabó Ildikó
 7. Benczédi Sándor
 8. Bedő Albert
 - a/ Bedő-émlékfüzet, Ásotthalom 2002
 - b/ Erdészeti és Faipari Híradó, 2006 és 2008:
Bedő-sikkek /díszdoktori elismerés és Bedő-
émléktábla avatás Kálnokon/

V/I TUDOMÁNYOS PÁLYÁZATOK

1954-1965

Terjedelem: 1 doboz = 0,14 ifm.

A pályamunkák mellett esetenként a bírálatok és levelezés is megtalálható.

- 1. doboz** –
1. **Bencze Márton:** 1960
 1. Szervét Mihály ifjúsága
 2. Szervét Mihály ifjúkori munkái
 3. Szervét Mihály és Kálvin János
 2. **Ferencz József:** 1959

Adatok az újabb Servetus-irodalomhoz
 3. **Gidó Béla** /jelige: Palma sub pondere crescit/: 1958

Az óriás. A nagy püspök, Szentábrahámi Mihály élete és működése
 4. **Györfi István:** 1960
 1. Az ember szellemi és lelki fejlődésének útja a monotheizmusig
 2. Jézus vallása az ember történelmi fejlődésének keretében
 3. A vallás: Életünk legszentebb csodája
 5. **Kelemen Miklós:** 1964

A kereszténység megoldásra váró problémája a Szentháromság
 6. **Uő.:** 1965

Dudith András a XVI. századbeli unitárius gondolatok lengyelországi magyar úttörője
 7. **Uő.:** 1965

Gondolatok egy megírandó "Erkölcstan"-hoz
 8. **Uő.:** 1959
 1. Márkos György helye az unitárius dogmatikában. - I. rész: Márkos György teológiája
 2. Ua. II. rész: Márkos etikája
 3. A mű erkölcsani problémái
 9. **Uő.:** 1964

Ünnepeink értelmezése. I. karácsony

10. **Simén Domokos** /átdolgozta Kelemen Miklós/: 1965
1. A szentháromság eredetének és fejlődésének története egy bevezető értekezéssel az orthodoxiáról
 2. Az evangéliumi csodák
11. Imádsággal kapcsolatban kiírt pályamunkák és bírálataik 1954
12. Az amerikai univerzalista egyház története, teológiája és élete -